

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 182/2018-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. mája predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, základných práv podľa čl. 8 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo V 15/2016 z 25. septembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. decembra 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základných práv podľa čl. 8 ods. 2 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3

písm. b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Tdo V 15/2016 z 25. septembra 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný súd“) sp. zn. Pk – 1 T 1/2012 z 21. augusta 2013 uznaný vinným z obzvlášť závažného zločinu vraždy spolupáchateľstvom podľa § 145 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), za čo mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 15 rokov v ústave s maximálnym stupňom stráženia.

3. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 3 To 9/2013 z 20. novembra 2013 rozsudok potvrdil a odvolanie sťažovateľa podľa § 319 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) zamietol ako nedôvodné.

4. Sťažovateľ podal 30. augusta 2016 proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c) a g) Trestného poriadku. Toto dovolanie najvyšší súd uznesením sp. zn. 1 Tdo V 15/2016 z 25. septembra 2017 odmietol podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku ako podané neoprávnenou osobou.

5. Sťažovateľ poukazuje na to, že jediným dôvodom odmietnutia jeho dovolania bola skutočnosť, že rozsudok špecializovaného súdu bol vo výroku o vine sťažovateľa vydaný výlučne na základe jeho vyhlásenia, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe podľa § 257 ods. ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

6. Sťažovateľ tvrdí, že jeho vyhláseniu pred súdom prvého stupňa predchádzalo *„hrubé porušenie čl. 50 ods. 3, čl. 17 ods. 2 ústavy, čl. 40 ods. 3 a čl. 8 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 a ods. 3, písm. b), c) Dohovoru ešte pred vznesením obvinenia, čiže i pred prijatím obžaloby a hlavne pred prijatím porušovateľom argumentovaného vyhlásenia“*.

7. Sťažovateľ poukazuje aj na to, že bol 2. marca 2011 zadržaný „ako podozrivý za použitia donucovacích prostriedkov pút a hrozby zbrane. Následne bol sťažovateľ vypočutý v procesnom postavení svedka, bez možnosti zvoliť si obhajcu a bez poučenia o svojich právach (teda za porušenia práva prístupu k obhajcovi), pod tlakom a vplyvom klamstva zo strany vyšetrovateľa, ktorý mu sľúbil – ak ukáže telo – čiže hlavný dôkaz voči jeho osobe (teda za porušenia zákazu sebaobviňovania), o tele nemala polícia vedomosť, sa sťažovateľ rozhodol ukázať miesto hrobu.“.

8. Sťažovateľ namieta, že pri prvotných úkonoch bol poučený iba ako svedok, nie ako osoba podozrivá zo spáchania trestného činu úkladnej vraždy. Tým bol porušený „zákaz donútenia k priznaniu“, ktorý podľa jeho názoru zahŕňa aj právo neprispieť žiadnym aktívnym spôsobom, či už priamo alebo nepriamo k svojmu obvineniu.

9. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal aj na viacero rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva (Volkov v. Ukrajina, Zachar a Čierny v. Slovenská republika).

10. Uvedený nezákonný postup orgánov činných v trestnom konaní „mal katastrofálny a nezvratný dopad na sťažovateľovo rozhodnutie o spôsobe obhajoby a prakticky poprel jeho právo na obhajobu“, čo sťažovateľa viedlo aj k vyhláseniu viny pred súdom a následne malo za následok aj odmietnutie jeho dovolania najvyšším súdom.

11. Sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu vysloveným v napadnutom uznesení. Poukazuje pritom na znenie § 257 ods. 5 Trestného poriadku, z ktorého obsahu usudzuje, že najvyšší súd mal povinnosť jeho dovolaním sa zaoberať. Najvyšší súd mal „dovolanie prijať, nakoľko porušovateľom vytykanému vyhláseniu predchádzalo hrubé porušenie práv sťažovateľa, čím sa táto nezákonnosť preniesla i na vyhlásenie sťažovateľa o vine a preto porušovateľ nemal vyhlásenie absolútne brať do úvahy“.

12. V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol nálezom vysloviť porušenie jeho namietaných práv, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň navrhol priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom právnenému zástupcovi, o ktorého ustanovenie požiadal z dôvodu, že sa nachádza

vo výkone trestu odňatia slobody a nemá dostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie právneho zastúpenia v tomto konaní.

II.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

15. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

16. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

17. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť

uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

18. Predmetom sťažnosti je porušenie sťažovateľom namietaných základných práv a práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 Tdo V 15/2016 z 25. septembra 2017, ktorým bolo odmietnuté jeho dovolanie ako podané neoprávnenou osobou. Sťažovateľ tvrdí, že najvyšší súd sa mal po vecnej stránke jeho dovolaním riadne zaoberať, keďže dôvod na jeho odmietnutie podľa § 382 písm. b) Trestného poriadku nebol daný.

19. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Podľa čl. 8 ods. 2 listiny nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak než z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len preto, že nie je schopný dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 40 ods. 3 listiny obvinený má právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu. Ak si obhajcu nezvolí, hoci ho podľa zákona musí mať, ustanoví mu ho súd. Zákon ustanoví, v ktorých prípadoch má obvinený právo na bezplatnú pomoc obhajcu.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej

spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spoločnosti.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva: obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

20. O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

21. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia v časti týkajúcej sa sťažovateľa uviedol:

„Ak ide potom konkrétne o dovolateľa [REDAKOVANÉ], tak je relevantné predovšetkým uviesť, že z obsahu spisu vyplýva, že tento urobil na začiatku hlavného pojednávania vyhlásenie o vine v zmysle § 257 ods. 1 písm. c/ Tr. por., ktoré následne súd aj prijal uznesením podľa odseku 7 posledne zmieňovaného ustanovenia.

V zmysle § 257 ods. 5 Tr. por. ak obžalovaný na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe alebo urobil vyhlásenie podľa odseku 4, súd v tomto rozsahu postupuje primerane podľa § 333 ods. 3 písm. c/, d/, f/, g/ a h/ a zároveň obžalovaného poučí, že súdom prijaté vyhlásenie o vine, ako aj súdom prijaté vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, je

neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním ani dovolaním okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c/.

Z obsahu uplatnených dovolacích námietok obvineného [REDAKOVANÉ] je zrejmé, že tieto smerujú (len) voči výroku o vine. Tento je však v dovolacom konaní napadnuteľný len zo strany ministra spravodlivosti, a to navyše iba z jediného dovolacieho dôvodu – s odkazom zásadné porušenie práva na obhajobu.

Vo všeobecnosti považuje dovolací súd za nevyhnutné k tomu uviesť, že ak bolo na hlavnom pojednávaní (súdom) prijaté vyhlásenie obvineného o vine podľa § 257 ods. 1 písm. b/ alebo c/ (ods. 4) Tr. por., následok z hľadiska neskorších možností napadnutia meritórneho rozhodnutia v dovolacom konaní je nasledovný:

- vo vzťahu k výroku o vine je dovolanie prípustné len z dôvodu § 371 ods. 1 písm. c/ Tr. por., pričom jedinou k tomu oprávnenou osobou je minister spravodlivosti (v prípade ostatných subjektov neprichádza od úvahy podanie dovolania s poukazom na § 369 ods. 2 Tr. por. a § 372 ods. 1 Tr. por. v spojitosti s § 257 ods. 5 Tr. por. - porovnaj R 12/2017);

- vo vzťahu k výroku o treste môže v zásade podať dovolanie každá oprávnená osoba (v prípade všetkých ostatných oprávnených osôb okrem ministra spravodlivosti sa vyžaduje splnenie podmienky uvedenej v § 372 ods. 1 Tr. por.), pričom z hľadiska dovolacích dôvodov v tejto súvislosti prichádzajú do úvahy viaceré dôvody;

- výrok o ochrannom opatrení a náhrade škody - pokiaľ ide o oprávnené osoby, platí to, čo v prípade výroku o treste, napadnuteľné z tomu prislúchajúcich dovolacích dôvodov.

Obvinený [REDAKOVANÉ] podal odvolanie voči výroku o treste, a teda podmienku uvedenú v § 372 ods. 1 Tr. por. splnil, avšak splnenie tejto by bolo relevantné len vtedy, ak by podaným dovolaním napadol (ním napadnuteľný a odvolacím súdom preskúmaný) výrok o treste. Jeho dovolacie námietky sa však vecne týkajú výroku o vine (s tým, že ako dovolacie dôvody boli formálne uplatnené dôvody uvedené v § 371 ods. 1 písm. c/ a g/ Tr. por.), a preto bolo potrebné jeho dovolanie odmietnuť ako podané neoprávnenou osobou. “

22. V nadväznosti na už uvedené ústavný súd pripomína, že cieľom právomoci ústavného súdu ako nezávislého orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je primárne preskúmavať a posudzovať právne názory orgánov verejnej moci rozhodujúcich o právnych prostriedkoch nápravy a ochrany práv a slobôd (vrátane základných práv a slobôd)

fyzických osôb a právnických osôb pri výklade a uplatňovaní zákonov v súvislosti s rozhodovaním vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred týmito orgánmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo zisteného skutkového stavu tieto orgány vyvodili. Úloha ústavného súdu sa sústreďuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

23. Skutkové a právne závery orgánov verejnej moci rozhodujúcich o právnych prostriedkoch nápravy a ochrany práv a slobôd fyzických osôb a právnických osôb môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody zaručeného v ústave alebo v medzinárodných zmluvách o ľudských právach a základných slobodách (m. m. III. ÚS 38/05, III. ÚS 278/06).

24. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia dospel k záveru, že najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil svoje rozhodnutie, jeho závery sú právne akceptovateľné, dostatočne konkrétne a v tomto zmysle aj ústavne udržateľné. Sťažovateľ nenamietal, že by najvyšší súd nesprávne ustálil dovolacie dôvody. Svoje dovolanie ústavnému súdu nepredložil, avšak z jeho rekapitulácie obsiahnutej v napadnutom uznesení najvyššieho súdu, ako aj z obsahu sťažnosti adresovanej ústavnému súdu je zrejmé, že sťažovateľ namietal nezákonnosť postupu orgánov činných v trestnom konaní v rámci prípravného konania s následkom uznania viny sťažovateľom na hlavnom pojednávaní. Najvyšší súd teda správne ustálil, že námietky sťažovateľa smerujú proti výroku o vine, pričom v tomto rozsahu sa s jeho dovolaním riadne vysporiadal. Najvyšší súd svoje rozhodnutie oprel aj o svoju publikovanú judikatúru, pričom výklad dotknutých ustanovení Trestného poriadku zo strany najvyššieho súdu sa z ústavného hľadiska nejaví ako svojvoľný alebo arbitrárny.

25. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

26. Keďže ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa obsiahnutým v petite jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. mája 2018